Diana Njegovan, independent researcher, Italy

Pjesnička zbirka Paralaksa Ivane Čagalj kao postmoderni diskurs s elementima popularne kulture

Čagalj, Ivana. Paralaksa. Zaklada Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Književni krug Split, 2017. str. 75.

Paralaksa Ivane Čagalj postmoderni je pjesnički opus koji je osvojio Nagradu Anđelko Novaković za 2016. godinu. Sadržajno je podijeljen u četiri cjeline: Osnovni pojmovi, Razgovarajmo o tekstu, Za one koji žele znati više te Zadatci za samostalan rad. Pjesnička je zbirka zanimljiva zbog ustroja koji oslikava nastavnu jedinicu, a njezin sadržaj zrcali određene elemente popularne kulture.

Prva cjelina donosi tumačenje pojma paralaksa. Pružena je njegova definicija, ali i odraz paralakse u životu lirskog subjekta koji će očuditi godišnja doba, dijelove dana, odnos grad-

-selo, kontrast crno-bijele boje, dopunjen šarenilom. Bit će očuđen i doživljaj ispijanja kave, čija je toplina povezana s onom božanskom. Navedene teme sadržaji su pjesama Paralaksa I.-V.

U skladu s naslovom prve cjeline, zbirka donosi pjesnički odraz važnih pojmova za razumijevanje principa paralakse. Pjesme su kako u čitavoj zbirci tako i u ovoj cjelini, popraćene tumačenjem naslova. U cjelini je predstavljena svakodnevica subjekta kroz stihove o sobi, bratu, ljudima. Pri tome je važno istaknuti komentar Dobrile Zvonarek kako biografizam nije kontekst za čitanje ove pjesničke zbirke već je tek usputna paralela (Čagalj 70), a iščitavanje te paralele bit će moguće i u preostalim cjelinama.

Poveznicu s popularnom kulturom već na prvi pogled oslikava pjesma Mercedes zbog pojma koji ima svoju potrošačku i kulturnu vrijednost, no detaljnije proučavanje zbirke otkriva mnoštvo značenja i mogućnosti tumačenja zapisanih stihova koji također imaju odlike popularne kulture.

eISSN 1847-7755; doi: 10.15291/sic/1.9.lc.11

Ova cjelina već samim naslovima otkriva poigravanje sa značenjima. To se iščitava iz ovih naslova: Ljudi i Naši ljudi, Djeca, Muškarci te Oni (m, pl.) i One (fem, pl.) te također iz pjesama Švicarci i švicarci.

Druga je cjelina posvećena tekstu. Uvod u cjelinu i pojašnjenje dijaloga u diskursu ovako je oslikano: Razgovor o tekstu počinje slušanjem. Svatko je od nas dio diskursa i fokusirajući se samo na tekst koji izlazi iz nas – tekst koji smo mi (ja-tekst) kasapimo priču (Čagalj 36). Iz ovoga se dijalogizma diskursa može iščitati pedagoška namjera lirskog subjekta, što je u skladu s formiranjem zbirke kao nastavne jedinice.

Cjelina donosi i niz pjesama koje nude promišljanje o primjerenosti stihova, njihovoj analizi i prihvaćanju, ali i o nastanku poezije. Također, ponuđen je niz pojmova koji predstavljaju diskurs lirskog subjekta. Riječ je o prijateljstvu, tijelu za vrijeme menstrualna ciklusa i njegovu epitetiranju kao lijepoga nakon prestanka ciklusa. Posljednje neizbježno doziva onu karakteristiku pop-kulture u kojoj je pojavnost bitna i iznimno važna za prihvaćanje u društvu.

Treća cjelina kao paralaksa duhovnoga namijenjena je onima koji žele znati više. Izriče prisan odnos lirskog subjekta s Bogom s kojim proživljava i dijeli svakodnevicu.

Cjelina započinje unutarnjom borbom pjesničkog subjekta kako ne bi opsovao. Spomenuti su i neki elementi katoličke kulture poput Velikog četvrtka i Velikog petka te simbolike koju oni nose. Prisutno je postmodernističko poigravanje predajama o gradnji babilonske kulture i predajom o tome kako je Bog prvo sebi napravio bradu (u zastupljenoj pjesmi on ju je očerupao i to je dovedeno u vezu s Alpama i sa snijegom). Ni mali ljudi nisu ostali zapostavljeni zahvaljujući spomenu nekih elementa dječje kulture, primjerice Trnoružice, Snjeguljice i patuljaka te vila.

Posljednja cjelina zbirke odnosi se na zadatke koje imaginativni čitatelj treba izvršiti pred kraj nastavne jedinice o paralaksi. Zbog toga ne čudi izravno obraćanje čitatelju. Zadatak 1. pjesma je koja dovodi u vezu doživljaje čitatelja i čitanje podcrtavajući dubinski smisao te veze. Sljedeća pjesma pruža romantičarsko viđenje dana provedenoga u stanu. Zadatak 3, zapisala je autorica, predstavlja: Varijant[u] zadatka 2. Uz malo više optimizma (Čagalj 64). Pretposljednja pjesma zbirke donosi paralaktičko viđenje putovanja kroz različite kontinente, dok posljednja sadržava

najbolji primjer paralakse i metaforički predstavlja put lirskog subjekta kako po različitim kontinentima tako i po paralaktičkim dimenzijama: jezik te rasuo / jezikom se ustoliči (Čagalj 66).

Pri čitanju ove zbirke nemoguće je ne primijetiti neka zvučna imena popularne kulture i tendencije koje se javljaju u suvremenosti zemalja u kojima je lirski subjekt boravio. Usredotočivši se na interpretaciju popularne kulture koju nudi John Fiske (12-130), može se primijetiti kako je ova zbirka odraz svakodnevice, kako kategorija ljudi nije stabilna kategorija te kako ispisani stihovi obiluju jezičnim igrama. Upravo obilata zastupljenost postmodernističkih igara i prisutnost ironizacije čine ovo djelo proizvođačkim u smislu mogućnosti kreiranja značenja. Zanimljiv je Fiskeov stav kako je jezik temeljen na kontekstu, a on je pak fizički, vremenski i društveni (132), a to je upravo ono što predstavlja pojam paralakse kao i čitava ova zbirka.

Pjesnička zbirka Ivane Čagalj postmodernistički je opus koji pruža mogućnost kreiranja različitih značenja i smisla na što je čitatelj ispisanim stihovima izravno pozvan.

Znanja metodike poslužila su autorici za konstruiranje imaginativne nastavne jedinice koja poziva čitatelja na pozorno i kreativno čitanje. Uz prisutnost elemenata popularne kulture, ova zbirka ima i svoju pedagošku dimenziju. To se očituje od samoga početka kada je pojašnjeno kako se paralaktički doživljaj može vrlo jednostavno očitovati odlaskom u knjižnicu. Uz to, čitava je jedna cjelina zbirke posvećena odnosu pjesničkog subjekta s Bogom, koji je doživljen kao bliska osoba itekako prisutna u njegovu životu.

Više je puta spomenuto kako ova imaginativna nastavna jedinica pruža mogućnosti kreiranja značenja, što upravo i jest kultura, produkt života i značenja propisivanih predmetima i događajima.

U školskom sustavu svaka jedinica ima svoje ishode i ciljeve. Tema ove jedinice jest paralaksa, a lirski subjekt se upoznao s tim pojmom, iščitavao ga je i očuđavao postmodernističkim igrama da bi se na kraju postigao ovaj cilj: jezik je rasuo doživljaje, razložio značenja te uz mogućnost različitih iščitavanja ustoličio pojam. Odvilo se to tako što je lirski subjekt shvatio paralaksu i njezine implikacije te ih primijenio u praksi. Također, na određeni je način ustoličena i ova zbirka. Ovjenčana nagradom, afirmirala je pjesnikinju te dala poticaj za daljnja promišljanja i interpretacije.

Bibliografija

Čagalj, Ivana. Paralaksa. Zaklada Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Književni krug Split, 2017.

Fiske, John. Popularna kultura. Preveo Zoran Paunović, Clio, 2001.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License